

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
ДОНЕЦЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ПАЛАЦ ДІТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Слов'янськ – 2023

Друкується за ухвалою науково-методичної ради Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості (протокол №1 від 25.01.2023 р.)

Укладачі:

Ліхута О. В., методист методичного відділу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості.

Соколенко Т. М., кандидат педагогічних наук, завідувач методичного відділу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості.

У інформаційному посібнику зібрано теоретичний матеріал з педагогічної акмеології, висвітлено поняття «педагогічна акмеологія», «педагог-акмеолог», «акмеологічна культура» та «акмеологічні технології»; подано завдання, методологічні категорії, принципи, функції та чинники педагогічної акмеології; запропоновано акмеологічну модель сучасного педагога. Описано переваги акмеологічних технологій.

Посібник стане в нагоді методистам, педагогам та керівникам гуртків.

ЗМІСТ

ПРЕФЕЙС	4
1. ПЕДАГОГІЧНА АКМЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ПРОФЕСІЙНУ ЗРІЛІСТЬ	5
1.1. Акмеологія: підходи до визначення.....	5
1.2. Педагогічна акмеологія.....	8
1.3. Завдання та принципи педагогічної акмеології.....	12
1.4. Методологічні категорії педагогічної акмеології.....	17
1.5. Педагог-акмеолог.....	18
2. АКМЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА	24
2.1. Поняття «акмеологічна культура».....	24
2.2. Функції акмеологічної культури.....	26
2.3. Чинники акмеологічної культури.....	28
2.4. Модель педагога-акмеолога.....	30
2.5. Якості педагога-акмеолога.....	34
2.6. Акмеологічні компетентності педагога.....	36
2.7. Рівні сформованості педагогічної компетентності.....	39
3. АКМЕОЛОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ	42
3.1. Акмеологічна технологія: поняття, мета, структура	42
3.2. Засоби та принципи акмеологічної технології.....	49
3.3. Перевага акмеологічної технології.....	53

ПРЕФЕЙС

Соціально-економічні зміни Української держави, її духовне відродження потребують активізації процесу розвитку особистості. Пріоритетна місія при цьому покладається на систему освіти, яка, як зазначається у Національній доктрині розвитку освіти, є основою розвитку особистості, її професійного акме.

Акмеологія – інтегративна наука, що досліджує закономірності творчості, досягнення людиною вершин професіоналізму в діяльності.

Акмеологія як наука розглядає та вивчає зрілу особистість, яка прогресивно розвивається та самореалізується, головним чином, у професійних досягненнях, отримуючи професійну зрілість.

З акмеологічного погляду професійна зрілість – масштабна категорія, яка передбачає розвиток морально-етичних якостей, гуманістичної спрямованості особистості, нормативності поведінки й відносин.

Особливі акмеологічні інваріанти професіоналізму можна представити як такі вміння, що відображають специфіку професійної педагогічної діяльності. Наприклад, педагоги-професіонали повинні обов'язково володіти розвиненими комунікативними вміннями впливати, переконувати, навіювати, полемізувати, вислуховувати та ін.

Зріла особистість вирізняється високою відповідальністю, турботою про інших людей, соціальною активністю, характеризується гуманістичною спрямованістю, а не лише високими професійними досягненнями й ефективною самореалізацією.

Акмеологічне забезпечення освітнього процесу – необхідна умова підвищення його якості. Використання такого широкого інструментарію акмеологічного розвитку в системі освіти позитивно впливає на поступальне просування до нових вершин педагога, як особистості та професіонала, що прогресивно впливає на якість освіти, яка залежить від акмеологічного рівня педагога.

1. ПЕДАГОГІЧНА АКМЕОЛОГІЯ – НАУКА ПРО ПРОФЕСІЙНУ ЗРІЛІСТЬ

1.1. Акмеологія: підходи до визначення

На сучасному етапі розвитку освіти виконання соціального замовлення суспільства і підвищення якості освіти можливе лише творчим педагогом з високим рівнем професіоналізму, духовності, індивідуального стилю педагогічного мислення, мотивації та здатності до інноваційної діяльності, потреби у творчій самореалізації. Тому, завдання сучасної освіти – навчити жити! Ми маємо виховувати в собі людину, здатну створити своє життя, здатну до самовизначення. Допомогти у вирішенні цього завдання може акмеологія.

Акмеологія – наука, яка виникла на перетині природничих суспільних, гуманітарних і технічних дисциплін, вона вивчає феноменологію, закономірності та механізми розвитку людини на етапі її дорослості, особливо при досягненні нею найбільш високого рівня в цьому розвитку.

Акмеологія (від давньогрецького *акме* – квітуха сила, вершина) – наука про досягнення людиною найвищих вершин у життєдіяльності та самореалізації творчого потенціалу, який є основою загальнолюдських потенційних можливостей. Існують різні підходи до визначення поняття «акмеологія».

Підхід – це позиція (погляд), з якої розглядається об'єкт дослідження.

Акмеологія – галузь наукового знання, комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення якої є людина в динаміці самоактуалізації її творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення в різних життєвих сферах.

З наукового підходу, **акмеологія** – це вивчення багатопланового розвитку людини. Вона намагається максимально висвітлити всі

аспекти, що стосуються розвитку людини у дорослий період його життя. Ця наука охоплює такі моменти, як:

- ✓ закономірності, які виявляються в реалізації творчого потенціалу дорослої людини при творчій діяльності;
- ✓ особливості навчання дорослої людини та процесу становлення його як професіонала;
- ✓ самоорганізація, самоосвіта зрілої особистості, а також самоконтроль при цих процесах;
- ✓ фактори різного порядку (об'єктивні, суб'єктивні), що супроводжують досягнення вершин діяльності, як супутні, так і перешкоджають успіху;
- ✓ особливості вдосконалення дорослої людини, реакції на появу нових обставин (вимоги професії, зміни у науковому, технічному, культурному прогресі), самореорганізації, самокорекції. Тут же розглядаються зміни внутрішніх, особистих інтересів людини (перегляд чеснот і недоліків своєї діяльності, усвідомлення своїх можливостей та здібностей).

З *історико-філософського підходу*, **акмеологія** – вершина розвитку особистості, процес сходження до абсолютної мудрості.

З *педагогічного підходу*, акмеологія – наука про шляхи досягнення професіоналізму в праці педагога. Власне, інтенсивний розвиток саме педагогічної акмеології і послужив потужним імпульсом для становлення загальної акмеології.

З *загальнонаукового підходу*, **акмеологія** вивчає зрілість особистості та її акме. Де, *акме* – це найвища точка, вершина, соматичний, фізіологічний, психологічний і соціальний стан особистості, який характеризується зрілістю її розвитку, досягненням найбільш високих показників у діяльності, творчості. Вважається, що даний період у житті людини припадає на вік від 30 до 50 років.

Сучасний підхід переконує, **акмеологія** – це унікальна галузь наукового знання, покликана всебічно дослідити успіх

людини та складові, що призводять до нього. Акмеологія – всебічно висвітлює особливості найважливіших щаблів, які проходить людина у своєму розвитку – щаблі зрілості.

Акмеологія, таким чином, пропонує різні, готові до застосування способи перетворення спочатку в об'єктивну методика, а потім – в реально існуючі вміння професіоналів – а саме того, що раніше було долею лише найбільш обдарованих людей: здатності до творчості, до переоцінки та перебудови свого мислення і своїх умінь для досягнення якісно вищого рівня професіоналізму, вершин професійної діяльності.

Отже, акмеологія, маючи своїм об'єктом професійну діяльність, розглядає і вивчає її з точки зору проблеми підвищення її продуктивності, виявлення закономірностей і факторів вдосконалення та досягнення вершин професійної майстерності.

Центральною категорією акмеології, що окреслює предметну область її досліджень, є категорія професіоналізму діяльності, розкривається через поняття продуктивності, ефективності діяльності тощо.

Акмеологія розробляє нові підходи та методи вдосконалення професійної майстерності в різних галузях професійної діяльності, досліджує закономірності цього процесу, розробляє методи визначення рівня ефективності систем вдосконалення професійної майстерності, спрямованих на досягнення найвищого рівня професіоналізму. Таким чином, уявлення теоретичного потенціалу акмеологічної науки та розробка в її рамках конкретних теоретичних проблем повинні йти по шляху розкриття поняття професіоналізму діяльності.

Акмеологічне забезпечення освітнього процесу – необхідна умова підвищення його якості. Використання такого широкого інструментарію акмеологічного розвитку в системі освіти позитивно впливає на поступальне просування до нових вершин педагога, як особистості та професіонала, що прогресивно впливає на якість освіти, яка залежить від акмеологічного рівня педагога.

1.2. Педагогічна акмеологія

В умовах реформування освіти важливою складовою є соціальне замовлення на високий фаховий рівень і професіоналізм педагога. Педагогічна діяльність потребує постійного особистісного зростання, удосконалення професійної майстерності, саме це і є одним з аспектів дослідження педагогічної акмеології.

Педагогічна акмеологія:

– галузь науки акмеології (від грецьк. Акме – вершина), яка виникла порівняно недавно на межі природничих, суспільних та гуманітарних дисциплін і вивчає феноменологію, закономірності та механізми розвитку людини на ступені її зрілості й особливо при досягненні нею найбільш високого рівня у цьому розвитку, а також, у більш вузькому розумінні – процес оволодіння людиною професією;

– новий науковий напрямок, предметом вивчення якого є професійне становлення педагога, досягнення ним вершин у професійній діяльності, шляхи та способи удосконалення як професіонала;

– галузь науки акмеології. Акмеологія походить від старогрецького «акме», що, у свою чергу, походить від слова «axis» (вістря) й означає «пік, вершина, вищий ступінь чого-небудь, цвіт, квітуча пора»; бути в акме означає «бути в повному розквіті сил, на вищому ступені розвитку».

Педагогічна акмеологія як науковий напрямок спирається на психолого-педагогічну концепцію, орієнтовану на вивчення людини як об'єкта комплексних досліджень, а саме як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності та індивідуальності. У світлі цієї концепції людина розглядається як динамічна система, що постійно розвивається, змінюється, отримує нові особистісні й індивідуально-психологічні якості, які забезпечують широкі можливості соціальної та професійної адаптації. Інакше кажучи, акмеологія предметом своїх досліджень робить цілісну людину в пору її творчої самореалізації,

тобто творчої зрілості, коли на зміну процесам виховання, освіти, навчання приходять процеси самореалізації у формі самовиховання, самоосвіти, самовдосконалення, пов'язаного з реалізацією творчого задуму й отриманням бажаного результату.

Зріла людина у процесі самореалізації творчого потенціалу розвиває його, виробляючи свої власні (авторські) інтегративні схеми різних типів, а саме:

- ✓ синтезу знань, отриманих з різних джерел;
- ✓ приведення їх у систему з метою застосування на практиці, у процесі вирішення теоретичних і практичних завдань;
- ✓ здійснення зворотного зв'язку (чи досяг я шуканого результату і чи задовольняє він).

Педагогічна акмеологія – наука про шляхи досягнення професіоналізму в праці педагога.

Професіоналізм – явище складне, яке вимагає багатокритеріального комплексного вивчення і разом з тим воно піддається вимірюванню, що дозволяє йому бути одночасно й об'єктом, і предметом акмеологічних досліджень.

Професіоналізм педагога – це інтегральна психологічна характеристика особистості педагога, що включає наявність видів професійної діяльності та поєднання особистісних професійно важливих якостей, що забезпечують ефективне вирішення ним професійних завдань з навчання і виховання молодого покоління, а також завдань професійного самовдосконалення.

Акмеограма педагога – програма просування педагога до вершин професіоналізму, до його професійних акме.

Зміст педагогічної акмеології визначається наступним:

- 1) специфікою професіоналізму педагога;
- 2) своєрідністю поєднання об'єкта, умов, способів і технологій діяльності, результатів наукових досліджень, що акумулюються в праці педагога.

Педагогічна акмеологія визначає наступне:

1) траєкторію зростання як індивідуально вибраного педагогом шляху досягнення професіоналізму;

2) шляхи подолання професійних деформацій особистості педагога (емоційного «вигорання» і «професійного насичення та виснаження»).

Діалогічний зв'язок професіоналізму педагога та професійної діяльності є підґрунтям розвитку акме професіонала, який володіє інноваційним мисленням, що характеризується накопиченням нового знання у вигляді інновацій, під якими варто розуміти об'єктивне нове, що утворюється у процесі синтезу знань з різних сфер буття; усвідомлює значущість особистісного сенсу діяльності, Я-концепції, необхідність самовизначення і самореалізація у професійній сфері, що зумовлено переходом від прагматично-технологічної орієнтації сучасного суспільства до людині мірних орієнтирів його розвитку; професійно мобільний, тобто володіє здатністю гнучко перебудовувати напрям і зміст своєї діяльності, знаходити відповіді та реалізовувати себе в умовах динамічності соціального життя, відчувати себе соціально-компетентною особистістю; здатний до саморозвитку і самовдосконалення упродовж життя.

Поруч з поняттям професіоналізм педагога стоїть творчість як фундамент самовдосконалення професіоналізму педагога.

Творчість – головний спосіб формування професіоналізму, майстерності і є їх основним критерієм.

Творчість – найважливіший спосіб сходження людини до індивідуальності, реалізації їх творчого потенціалу, що визначається як об'єктивними можливостями, так і внутрішньо особистісними чинниками, серед яких провідну роль відіграє особисте ставлення особистості до творчої діяльності, здатність активно мислити, творити, діяти, прагнення досягти запроектованих результатів.

У педагогічній освіті акмеологічний підхід забезпечує підґрунтя професійного саморозвитку й самореалізацію педагога. Професійний саморозвиток педагога охоплює всі сфери особистості; мотиви (потреби) й інтелектуальну, і емоційну, і вольову. Найголовніше – процес саморозвитку базується і піднімає на новий рівень функціонування, тобто інтенсифікує процеси «самості»:

- ✓ самопізнання;
- ✓ творче самовизначення;
- ✓ самоврядування;
- ✓ самоорганізацію;
- ✓ творчу самореалізацію;
- ✓ самовдосконалення педагогів.

Отже, кінцевим результатом реалізації акмеологічного підходу в педагогічній акмеології є *акмеологічна спрямованість особистості*, яка включає наступні структурні компоненти:

- ✓ *професійно-ціннісні орієнтації*: соціально обумовленні цінності педагогічної діяльності;
- ✓ *особистісні цінності педагогічної діяльності* (цінності-цілі – можливість розвивати професійно-творчі здібності, професійне самовдосконалення);
- ✓ *цінності-засоби* – творчий характер педагогічної діяльності, засвоєння професійних знань, вмінь, навичок);
- ✓ *професійне цілепокладання*: усвідомлення соціально-педагогічних цілей, вибір власних цілей педагогічної діяльності та професійного самовдосконалення, усвідомлення ієрархії цілей професійної діяльності та професійного самовдосконалення;
- ✓ *професійна мотивація*: інтерес до педагогічної діяльності, усвідомлення значимості результату педагогічної діяльності, потреби в отриманні якісної професійної освіти;

✓ *прагнення до професійного успіху*: мотивація досягнення, прагнення до саморозвитку, готовність до творчої професійної діяльності, здатність до рефлексії та саморефлексії.

Отже, педагогічна акмеологія є найрозповсюдженішою галуззю науки, адже вона притаманна усім сферам життєдіяльності людини. Кожен професіонал своєї справи, зокрема й творець правової норми, розпочинав своє професійне становлення із здобуття освіти (шкільної, вищої), що безпосередньо є основою педагогічної акмеології.

1.3. Завдання та принципи педагогічної акмеології

Завдання акмеології – озброєння педагога знаннями й технологіями, що забезпечують можливість його успішної самореалізації в різних сферах діяльності, зокрема у сфері обраної професії.

Акме – вершина професіоналізму – це стабільність високих результатів роботи. Працювати професійно – означає не мати зривів, грубих помилок, промахів і робити звичку саморозвитку, самовдосконалення, самоосвіти та самоконтролю, бо це основні чинники досягнення стану «акме».

Кожна стадія педагогічної акмеології ставить педагога перед новим типом завдань. Ефективні способи їхнього вирішення закріплюються у формі специфічних психологічних механізмів, психологічних стратегій і тактик, у вигляді узагальнених рис особистості.

Існує декілька *груп основних завдань акмеології* як сфери наукової діяльності, зокрема:

- ✓ завдання, що пов'язані з науковим розкриттям феноменології акме, подальшою розробкою теоретико-методологічних засад акмеології, визначення її статусу в системі людинознавчих наук;
- ✓ завдання, спрямовані на вивчення загальних і окремих закономірностей досягнення акме, визначення того спільного, що притаманне усім

індивідам, які досягли значних результатів як суб'єкти діяльності, та водночас аналіз особливого, притаманного конкретному виду професійної діяльності;

✓ завдання орієнтовані на розробку акмеологічних моделей професіоналізму для різних видів суспільно корисної діяльності;

✓ завдання, спрямовані на розробку акмеологічної технології прогресивного розвитку особистості, людських спільнот.

Актуальні завдання сучасної педагогічної акмеології:

1. *Розвиток в навколишньому середовищі* – це процес, в ході якого формується комплекс значущих якостей, що виражають цілісну структуру, а також особливості діяльності педагога. Тому що дійсно чогось навчитися можна лише у того педагога, який сам продовжує удосконалюватися протягом всього життя.

2. *Розробка методик та психотехнік професійного самовизначення особистості.* Створення методичного інструментарію, дозволить виявити рівень професіоналізму, досягнутий людиною чи групою людей;

3. *Формування фізичних і психічних станів*, що передують зрілості, які стали б передумовою успішного руху до індивідної особистісної та суб'єктно-діяльнісної зрілості. Дорослість тут розуміється як кількість прожитих років (кількісна характеристика), а зрілість – як здатність перетворювати нагромаджений життєвий і професійний досвід на вищі досягнення (якісна характеристика);

4. *Розробка акмеологічних моделей професійного становлення особистості;*

5. *Дослідження особливостей прояву суб'єктно-діяльнісних характеристик* у професіоналів високого рівня, враховуючи конкретну сферу діяльності (наприклад, «людина – людина») тощо;

6. *Пошук шляхів удосконалення педагогічної майстерності;*

7. *Розробка методичного інструментарію*, що дозволятиме діагностувати досягнутий рівень професіоналізму;

8. Дослідження діяльності педагогічних колективів як цілісної фахової системи;

9. Проведення лонгітюдних досліджень досягнення педагогами високого рівня професіоналізму та авторських систем їх діяльності; Лонгітюдний метод – метод досліджень, коли учасників вивчають протягом тривалого часу (до декількох років).

10. Розробка акмеологічних концепцій розвитку дошкільної, позашкільної, шкільної, середньої та вищої професійної освіти;

11. Визначення акмеологічної стратегії розвитку післядипломної освіти.

Однак, обставини, що склалися на певному етапі розвитку людини, можуть виявитися несприятливими, і вона не вийде на рівень піку в своєму розвитку (піку, який був би можливим для неї). У такому випадку акмеологія у співпраці з педагогікою має виявити шляхи компенсації недосягнутого оптимуму в розвитку людини на певному етапі життєвого шляху.

Обставини впливають на людську долю не за формулою «стимул – реакція». Ступінь і характер будь-яких індивідних, особистісних чи суб'єктно-діяльнісних змін, що відбуваються в людині, тісно пов'язані з особливостями психологічного ґрунту, який утворився на попередньому відтинку її життєвого шляху в її внутрішньому світі, та безпосередньо залежить від принципів педагогічної акмеології.

Принципи педагогічної акмеології:

- *комплексність* – це принцип, що передбачає єдність цілей, завдань, змісту, методів і форм самовдосконалення педагога;
- *системність* – принцип, що передбачає впорядкування всіх елементів знання, вивчення їх у відповідності один до одного, формування цілісного уявлення про світ, як наслідок формування наукової картини світу, тобто формування системи знань. «Всі знання педагога повинні розташовуватись таким чином, щоб наступне завжди засновувалось на попередньому, а попереднє

закріплювалось наступним, щоб кожний окремий етап процесу пізнання не був відірваний від попереднього, приєднувався до загальної системи отриманих знань, саме такий підхід забезпечує реалізацію принципу системності в навчанні;

- *суб'єктність* – це принцип, що залежить від самого педагога, а також тих, хто його оточує в професійній діяльності. Він передбачає професійну спрямованість педагога, прагнення, бажання та наміри щодо самовдосконалення та самоосвіти, організація процесу самоосвіти тощо;
- *психологічний детермінізм* – це принцип реагування педагога на зовнішні впливи, який залежить не тільки від характеристик цього впливу, а й від особливостей психіки педагога (інтересів, досвіду, освіченості, знань тощо);
- *розвиток* – це принцип, що передбачає орієнтацію педагога на створення умов для стабільного задоволення власних духовних та педагогічних потреб у саморозвитку та самореалізації. Принцип розвитку буде ефективним, якщо він здійснюватиметься в комплексі зазначених підходів і принципів та буде мати цілісний характер;
- *активність* – це принцип, що визначає ступінь входження педагога в предмет його діяльності: готовність виконувати освітні завдання, намагання виконувати професійну діяльність самостійно, свідоме виконання завдань, систематичність самовдосконалення, намагання підвищити свій освітній рівень тощо;
- *інваріантність* – це принцип, який виступає базою освітнього стандарту педагога як системи параметрів, які виступають у якості норм освітньої політики, відображують суспільний ідеал освіченості та враховують можливості педагога і соціуму по досягненню цього ідеалу. До цього принципу входять: усвідомлена постановка гуманістичних цілей педагогічного процесу; антропологічна орієнтованість як акцентування уваги на розвитку педагога; цілісність і продуманість всіх компонентів освітньо-виховної системи, чітка

організація педагогічного процесу, загальнолюдські цінності та природовідповідні, ненасильницькі методи навчання та виховання;

- *духовно моральний принцип* – формування особистості педагога відбувається на принципах християнської моралі, глибокої любові до свого народу, його культури, відданість Батьківщині, сприяння становленню високого професіоналізму і тим самим наповнення високодуховним сенсом сучасний ідеал педагога;
- *принцип гуманізму* – моральний принцип, на якому ґрунтується гуманізація освітнього процесу, центром якого є не тільки дитина, а й особистість педагога.

Загальнометодологічні **принципи** акмеології:

- ✓ *детермінізму* (соціальна детермінація та детермінація внутрішня, перша пов'язана з визнанням вирішальної ролі зовнішнього впливу на особистість, в акмеології ж детермінація означає те, що сама особистість прагне використати свої внутрішні ресурси, з метою оптимізації своєї відповідності соціуму);
- ✓ *розвитку* (акмеологія розглядає зв'язок розвитку особистості в онтогенезі та в діяльності, а також не зіставляє послідовно стадії розвитку особистості, а порівнює кожний досягнутий ступінь розвитку з ідеалом);
- ✓ *цінності, гуманізму* (особистість підтримується шляхом визнання її якості як суб'єкта, її здатності самостійно вирішувати життєві суперечності, актуалізації її інтелектуальних можливостей, моделювання для особистості природних або штучних ситуацій, в яких вона підноситься на більш високий рівень своїх можливостей).

Особливостями виділених принципів є:

- ✓ по-перше, принцип детермінізму має подвійну природу внутрішньої і зовнішньої сутності регуляції процесу у розвитку, за вирішальної ролі вивільнення внутрішніх рушійних сил, а зовнішнє акмеологічне сприяння виявляється конструктивним лише при зверненні до особистості як до суб'єкта, за визнанням домінуючої ролі внутрішніх механізмів;

✓ по-друге, принцип розвитку розглядається як рух до зрілості, визнає, що розвиток має суб'єктивний характер і здійснюється через вирішення протиріч суб'єктом.

1.4. Методологічні категорії педагогічної акмеології

У педагогічній акмеології сформувалася ціла низка методологічних категорій: професіоналізм діяльності, зрілість, акмеограма, акмеологічне середовище, акмеологічний аналіз, акмеологічна технологія, акмеологічна позиція педагога, системно-комплексна діагностика. Де, **методологічна категорія** – фундаментальні закономірності, що різнобічно ілюструють взаємозалежність процесів.

До методологічних категорій належать:

- *професіоналізм діяльності* – висока професійна кваліфікація та компетентність, володіння ефективними професійними вміннями та навичками, алгоритмами і способами успішного розв'язання професійних завдань, поміж ними й творчих. Професіоналізм діяльності забезпечує бездоганне виконання відповідних функцій науково-педагогічної діяльності, досконале володіння сучасними дидактичними технологіями;
- *зрілість* – високий ступінь розвитку, досконалості, майстерності;
- *акмеограма* – це документ, в якому відображена індивідуальна «траєкторія» сходження даного конкретного педагога до вершин професіоналізму, програма переходу від одного рівня професіоналізму до іншого, більш високого. Акмеограма педагога є засобом просування педагога до професіоналізму, до досягнення педагогом свого професійного акме, а також засобом самоконтролю за цим рухом;
- *акмеологічне середовище* – простір освітнього закладу та пов'язаного з ним соціуму, духовно формуючі впливи яких спрямовані на досягнення акмеологічно значимих результатів педагога в умовах творчих пошуків та престижу самовдосконалення в зонах автентичного самовизначення;

- *акмеологічний аналіз* – як метод наукового дослідження полягає у «розкладанні цілого на складові частини», тобто, перш за все, у виявленні головних детермінант; в акмеологічному дослідженні акмеологічний аналіз покликаний виявити й описати головні детермінанти прогресивного розвитку, основні його умови та фактори, а також те, що перешкоджає такому розвитку;
- *акмеологічна технологія* – сукупність засобів, спрямованих на розкриття внутрішнього потенціалу особистості, розвиток якостей, які сприяють досягненню високого рівня професіоналізму;
- *акмеологічна позиція педагога* – налаштування на конкурентність у стосунках з педагогами, сприйняття конкурентності у світлі потенційних можливостей, готовність до здійснення педагогічного патронату підопічного на основі реалізації цих можливостей, пошук шляхів професійного удосконалення для виконання цих завдань;
- *системно-комплексна діагностика* – це визначення стану об'єкта, предмета, явища чи процесу управління за допомогою реалізації комплексу дослідницьких процедур, виявлення в них слабких ланок та «вузьких місць».

1.5. Педагог-акмеолог

Новий тип освіти, який формується одночасно з новим типом цивілізації ХХІ століття, вимагає нового типу педагога, який володіє новими якостями, забезпечує продуктивність професійної діяльності в системі освіти. Це тип педагог-акмеолог.

Акмеолог – це людина, компетентна в питаннях власного гармонійного життєздійснення та творення гармонії у навколишньому світі.

Акмеолог здатен сам і прагне допомагати іншим успішно будувати своє життя, виробляти життєву стратегію за напрямками життєвого вибору:

- ✓ «Я – людина»;
- ✓ «Я – громадянин»;
- ✓ «Я – індивідуальність»;
- ✓ «Я – професіонал».

Педагог-акмеолог – інтегральна якісна характеристика особистості та діяльності педагога в його взаємодії з творчим розвитком.

Педагог-акмеолог, акме професіонал досягає найвищого рівня професіоналізму діяльності (висока результативність і якість професійно педагогічної діяльності, що виходять за межі професійних нормативів і забезпечуються власним творчо-продуктивним внеском; нова якість професійно-педагогічної дії; індивідуальний педагогічний стиль; авторська система діяльності та ін.) і професіоналізму особистості (максимальний розвиток акмеологічних інваріантів, педагогічних здібностей та ін.).

Педагог-майстер – це передусім акмічна особистість, яка має сталу акмеологічну професійну позицію, прагне підняти себе до рівня вершинних професійних еталонів; для якої провідною потребою та домінуючою життєвою цінністю виступає прагнення «бути особистістю» з духовною і громадянською спрямованістю, прикладом та взірцем національної, мисленнєвої, поведінкової, ментальної, ціннісно-світоглядної культури.

Педагогу-акмеологу властиві такі **якості**:

- ✓ *це спеціаліст з питань розвитку дитини з відповідного предмету навчання, який володіє корекційно-розвиваючими технологіями та технологіями розвитку обдарованості та творчості (науковими технологіями);*
- ✓ *методологічна культура педагога, його методологічна компетентність в контексті сучасної філософії освіти, здібність здійснювати не тільки традиційне інформаційне накопичення знань, а і методологічно орієнтовану освіту, яка необхідна людині у професійній діяльності, в умовах постійного зростання вагомості інформації;*

✓ *нове професійне мислення педагога*, яке складається не тільки з предметних установок, але й мотиваційно-ціннісних орієнтацій, відображаючи нові парадигми освіти, нове ціннісне усвідомлення педагога щодо свого духовного розвитку;

✓ *науково-педагогічна компетентність педагога*, яка забезпечує професійність його діяльності, включаючи нові види професійної грамотності:

- методологічну;
- предметно-розвивальну;
- психологічну;
- валеологічну;
- акмеологічну.

✓ *нові професійні і особистісно значущі якості*, які забезпечують творчу самореалізацію індивідуальності педагога:

а) *духовна зрілість* як високий рівень духовного розвитку особистості, його сила духу і моральність, як мудрість життя, осмислення необхідності жити і працювати на совість, творити добро, нести любов людям;

б) *особистісна зрілість* як самостійність і відповідальність за прийняті життєві та професійні рішення, за їх вибір і прогнозування результатів;

в) *професійна зрілість* як готовність до інноваційної професійно-педагогічної діяльності (компетентність, спрямованість, педагогічна майстерність тощо);

г) *акмеологічна позиція педагога* як похідна його професійного, особистісного та духовного розвитку, як гуманістична установка на забезпечення успіху, на досягнення результатів в педагогічній діяльності, на розвиток творчості.

Акмеологічний розвиток педагога відбувається найбільш інтенсивно, коли він включається в дослідно-експериментальну роботу. Включення в інноваційну діяльність формує нову професійну

позицію педагога, під якою розуміється ціннісно-смыслові орієнтації та спрямованість професійної діяльності педагога.

Кредо педагога-акмеолога «Можна навчити кожного і можна забезпечити розвиток кожного». Такий підхід спонукає до постійного пошуку, спираючись на психологічну закономірність в зоні найближчого розвитку.

Педагоги-акмеологи характеризуються високим рівнем творчих досягнень в професійній діяльності, яка передбачає:

- створення авторських навчальних програм, які відповідають вимогам акмеологічного підходу до освіти (мета – цілісний розвиток людини як індивіда, особистості, індивідуальності; результат – соціальна зрілість особистості та творча індивідуальність);
- впровадження інноваційних технологій, забезпечення успіху, його саморозвитку та самореалізації, рефлексивного управління творчою діяльністю;
- досягнення високих результатів в освітній та творчій діяльності за інтересами.

Педагогічна акмеологія як інтегративна наука про освітню творчість сприяє розвитку готовності педагога до продуктивного, самостійного і творчого рішення освітніх та інших професійних задач, допомагає педагогу обрати свій особистий шлях і особисті вершини досягнення поставлених задач. В цьому і заключаються нові цілі та цінності підготовки сучасного педагога.

Акме – це найвища точка, період розквіту особистості, найвищих його досягнень, коли проявляється зрілість особистості у всіх сферах, відбувається максимальний розвиток здібностей.

У структурі особистості педагога важливу роль відіграє потенціал. Потенціал постає як індивідуальна система особливим чином організованих внутрішніх відновлюючих ресурсів людини, які забезпечують багатосторонність можливих векторів розвитку та трансформації особистості педагога в освітньому середовищі, які також

впливають на досягнення особистістю соціально важливих результатів своєї діяльності.

Потенціал – це сукупність засобів, прихованих можливостей, які можуть проявлятися при певних умовах. Тобто, акмеологічні складові потенціалу педагога можуть бути виявлені, перш за все, в характеристиках його здібностей і мотивів.

Акмеологічний потенціал може розкриватися як особиста освіта, яка забезпечує прискорення процесу акме-орієнтованого саморозвитку особистості, закріплених нових досягнень в цьому ж процесі та підготовку до подальшого акме-орієнтованого самовдосконалення.

Виділяють найголовніші види потенціалу:

- гносеологічний;
- аксиологічний;
- творчий;
- комунікативний;
- художній;
- енергетичний.

Енергетичний потенціал акме-педагога – це рівень енергійності, наполегливості, стійкості до зовнішніх чинників, здатність відстоювати свою точку зору, незалежність в думках.

Акмеологічність педагога і його потенціал розкриваються не тільки в його характері, темпераменті, фізичних якостях, а й у тому, що і як він знає та сприймає, що і як саме вміє цінити, з ким і як спілкується, відтворює, які має професійні потреби, як їх задовольняє, які в цілому його реальні досягнення.

Загальні представлення про сутність акмеологічного потенціалу педагога сформовано з урахуванням вже наявних точок зору педагогів на акме-мотивацію та акме-здібності особистості.

Акме-мотивація – це сукупність всіх видів спонукань та умов (мотивів, потреб, інтересів, цілей, ідеалів, звичок), які детермінують,

активізують, направляють, і регулюють акме орієнтовний саморозвиток педагога.

В поняття «акме» також включають такі характеристики:

- активна особистісна позиція;
- самокритичність;
- вміння творчо використовувати досвід, сенс життя;
- акмеологічна грамотність і культура педагога;
- ціннісні орієнтири;
- прагнення до саморозвитку;
- здатність до самоосвіти та професійного росту.

Тобто, акмеологічна направленість педагога (ціннісно-мотиваційний блок) – це така риса педагога-акмеолога, в основі якої лежить сукупність мотивів і цінностей. Які визначають творчий характер педагогічної діяльності, прагнення до досягнення цілей, вершин своєї професійної майстерності, підвищення кваліфікації та збагачення досвіду творчої діяльності, усвідомлення значущості інноваційних процесів в освіті, активна життєва позиція та позитивне відношення до своєї роботи.

Акмеологічна грамотність педагога (когнітивний блок) – це інтегративна система знань основ педагогіки, психології, акмеології та методики, орієнтація та участь в створенні та реалізації концептуальних основ освіти, когнітивні та креативні здібності, пізнавальні цінності, усвідомлення поняття «акме», «сенс життя людини», «самоактуалізація».

Акмеологічні вміння педагога (операційний блок) – це вміння і навички функціонального і творчого застосування системи своїх знань на практиці, вибір програми особистого розвитку та засобів його досягнення, рефлексія, самоаналіз і корекція своєї діяльності на основі цих результатів, здібності до творчості та самотворчості.

2. АКМЕОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА

2.1. Поняття «акмеологічна культура»

Серед соціальних пріоритетів нашого суспільства одним з найважливіших є постійне вдосконалення професійних якостей, яким характерне прагнення до вершинності професійності через прогнозування, планування, моделювання, проєктування майбутнього, визначення своєї ролі в цьому процесі та підвищення рівня акмеологічної культури.

Базовим у словосполученні «акмеологічна культура» є феномен культура.

З погляду сучасної філософії та культурології, культура «несе в собі» образ людини. Вона ж виявляє «показує» цей образ людині. Культура – це «дзеркало» в якому людина бачить себе.

Культура – історико зумовлений рівень розвитку суспільства, творчих сил і здібностей людини. Виражений у типах організації життя та діяльності людей.

Культура задає систему ціннісних уявлень для кожної людини і регулює її індивідуальну, соціальну поведінку, служить базою для постановки та здійснення пізнавальних, практичних, професійних і особистісних завдань.

Зміст і характер феномена «професійна культура» визначаються базовими категоріями «культура», «особистість» та «діяльність».

З педагогічної точки зору, професійна культура – це передумова формування професіоналізму людини; показник професійної готовності; міра та спосіб творчої самореалізації особистості в професійній діяльності; сукупність спеціальних знань та досвіду їх реалізації у професійній діяльності; сукупність соціальних цінностей, моральних переконань, норм, правил, які сформувалися історично та регулюють професійну діяльність особистості в суспільстві.

Професійна культура особистості не обмежується професійними знаннями, вміннями, навичками, а ґрунтується на особистісних якостях, що виявляються у загальній культурі.

В реальній дійсності завжди існує небезпека зупинитися на досягнутому. Тому, акмеологічність полягає в тому, що педагог постійно долає поріг минулого. При доланні минулого і просуванні до нової вершини педагог набуває нові властивості, завдяки яким створюються умови неперервного виявлення акмеологічності.

Акмеологічна культура розглядається як системоутворювальний чинник на шляху досягнення людиною власного акме. Вона забезпечує саморозвиток сучасного фахівця, здатність створювати та передавати акмеологічні цінності.

Формування акмеологічної культури – це здійснення комплексного дослідження й відновлення цілісності суб'єкта, який проходить ступінь зрілості, коли його індивідуальні, особистісні, суб'єктно діяльнісні характеристики вивчаються для того, щоб сприяти досягненню вищих рівнів, на які може піднятися кожен.

Акмеологічна культура – це особистісне новоутворення, що зумовлює становлення людини як цілісності, продуктивність її самоздійснення та оптимальність індивідуальної траєкторії досягнення акме як «шаблів самоздійснення».

Акмеологічну культуру особистості фахівця необхідно розглядати і як цінності, і як спосіб та досвід, і як механізм, і як результат його особистісних і професійних досягнень.

Акмеологічна культура педагога – це особистісне професійне новоутворення, в основі якого є прагнення досягти нових вершин у професійному розвитку; прагнення людини до якомога більшої реалізації в професії, прагнення до постійного самовдосконалення як представника певної професії та наявність спеціальних знань щодо процесів самості, тобто свідомого рефлексивного ставлення до професійного становлення.

Акмеологічна культура не лише зумовлює ефективність саморозвитку як чинника досягнення акме і самовдосконалення, але й сама є результатом саморозвитку педагога. Розвиток акмеологічної культури є потенційно варіативним, але спрямованість його єдина – досягнення акме.

Особливості розвитку акмеологічної культури зумовлені особистісними характеристиками і життєвим досвідом педагога.

Акмеологічна культура є саморегульовальним системним утворенням, містить структурно-функціональні складники, володіє інтегративними особливостями цілого.

Акмеологічна культура відіграє інтегрувальну, координаційну, проєктувальну, регульовальну функції у професійній діяльності педагога.

Акмеологічна культура педагога, має бути обґрунтована шляхом виокремлення тих ознак, які визначають її приналежність до феноменів культури і водночас розмежовують з іншими видами.

Провідним механізмом формування акмеологічної культури педагога є саморозвиток.

Саморозвиток – цілеспрямований процес розгортання прихованих задатків, здібностей, умінь, якостей або зародження і становлення нових властивостей і якостей людини. Саморозвитку властива доцільна внутрішня активність і усвідомлена спрямованість на виявлення і самовдосконалення значущих для особистості властивостей та якостей.

Саморозвиток – безперервний процес розвитку й удосконалення індивіда, показник та умова особистої зрілості.

2.2. Функції акмеологічної культури

Акмеологічна культура відіграє такі функції у професійній діяльності педагога:

- інтегрувальну;
- координаційну;

- проєктувальну;
- регулювальну.

У межах *інтегрувальної функції* акмеологічна культура гармонізує взаємодію різноманітних властивостей і характеристик на кожному рівні внутрішньої організації педагога, сприяє розвитку самості як загального системоутворювального чинника, інтегрує якості педагога як індивіда та особистості, розвиваючи його індивідуальність.

На рівні індивіда інтегрувальна функція акмеологічної культури виявляється в узгодженні темпераменту та задатків педагога як передумови формування здібностей та розвитку його внутрішнього світу; на рівні особистості – забезпечує об'єднання в єдине системно-структурне утворення ціннісно-смиислового, мотиваційно-цільового та емоційно-вольового сфери особистості педагога.

Координаційна функція акмеологічної культури дає можливість узгоджувати сутнісні сили особистості та її діяльнісні прояви в усіх сферах особистості.

Проєктувальна функція акмеологічної культури передбачає випереджальне відображення особистісно-професійної траєкторії педагога, спрямованої на досягнення акме і самоздійснення.

Регулювальна функція акмеологічної культури педагога забезпечує ефективність процесів саморозвитку, самоактуалізації, самовдосконалення, самореалізації на всіх його рівнях.

Важливим є те, що навчання, освіта й самоосвіта мають організовуватися на особистій зацікавленості педагога, його індивідуальних інтересах, здібностях до відтворення загальної культури, а також на баченні перспективи власної підготовки, самоосвіти та самовиховання, де формується здібність спрямована на самовідтворення в культурі.

Для того, щоб педагог-акмеолог міг на належному рівні виконувати свої функції, він повинен:

- ✓ володіти якостями, які забезпечують професійну придатність – емпатія, доброзичливість, аутентичність, відкритість, конкретність, безпосередність, комунікабельність, ініціативність;
- ✓ дотримуватись високих моральних стандартів, етичних зобов'язань стосовно, колег та дітей;
- ✓ бути компетентним і постійно займатися професійним самовдосконаленням;
- ✓ мати належну професійну підготовку;
- ✓ володіти високою загальною культурою, бути добре поінформованим про сучасні політичні, економічні, соціальні процеси в суспільстві;
- ✓ уміти передбачати наслідки своїх дій, упроваджувати в життя продуману і послідовну лінію;
- ✓ формувати професійну адаптованість;
- ✓ мати професійний такт.

Отже, завдяки акмеологічному підходу одночасно вирішується ряд важливих педагогічних проблем:

- ✓ відбувається більш усвідомлене засвоєння педагогом професійних соціально-педагогічних знань;
- ✓ здійснюється практичне оволодіння педагогом методами і методиками соціально-педагогічної та акмеологічної діагностики і самодіагностики;
- ✓ відбувається саморозвиток самовдосконалення, усвідомлене формування індивідуального стилю професійної діяльності, вибору індивідуального освітнього та професійного маршруту.

2.3. Чинники акмеологічної культури

Досягнення високого рівня акмеологічної культури забезпечується низкою акмеологічних **чинників**:

- *об'єктивних* (різновиди активної самоосвіти);
- *суб'єктивних* (сформованість багатоконтекстного творчого мислення; розвиненість емоційної сфери особистості; здатність ефективно розв'язувати внутрішньоособистісні конфлікти; сформованість аналітико-прогностичного

досвіду у сфері саморозвитку; формування ціннісного ставлення до самовдосконалювання);

- *суб'єктивно-об'єктивних* (забезпечення емоційно-позитивного ставлення до розвитку акмеологічної культури; створення умов розвивальної взаємодії; індивідуальний підхід до навчання).

Такі чинники передбачають певні мотиви акмеологічної культури:

➤ *Мотив досягнення* – відносно стійка риса педагога-акмеолога, яка виявляється у прагненні до успіху, бажанні досягти високих результатів і відчувати при цьому задоволення. Мотив досягнення формується протягом життя особистості. Наполегливість, приклади інших педагогів, доведення результатів справи до кінця, власні успіхи сприяють формуванню високого рівня мотиву досягнення успіху. Цей мотив виявляється безпосередньо у прагненні до успіху.

Педагоги з високим показником мотиву досягнення прагнуть досягти високих результатів, успіхів у професійній діяльності. Педагоги з низьким показником сили мотиву досягнення байдужі до успіхів, не бажають напружуватися і досягати високих результатів.

Мотив досягнення складається з двох протилежних мотиваційних тенденцій: прагнення до успіху та уникнення невдачі.

Високий рівень мотивації досягнення означає, що в педагога переважає прагнення до успіху; низький рівень мотивації свідчить, навпаки, про те, що домінує прагнення уникати невдачі.

- *Мотив очікування успіху* як ступінь суб'єктивної впевненості в тому, що діяльність матиме жаданий успіх. Від того, наскільки педагог впевнений в успіхові, залежить мотивація його діяльності. Чим більше педагог сподівається на успіх, тим сильнішою буде його мотивація досягнення. Очікування високого та позитивного результату сприяє формуванню в педагога почуття ефективності, яке спонукає його краще працювати. Віра у свої здібності, у власну спроможність подолати труднощі стимулює до наполегливої роботи.

- *Мотив суб'єктивної цінності та привабливості успіху* в професійній діяльності як стимулювальний фактор досягнення успіху. Важливим є поєднання зусиль, здібностей, результатів, задоволення, оскільки така єдність забезпечує розуміння значущості виконуваної діяльності та ролі успіху в житті педагога.

2.4. Модель педагога-акмеолога

Педагог-акмеолог повинен володіти не однією, а багатьма стратегіями, уміло поєднуючи їх з методами та прийомами активізації пізнавальної діяльності та створюючи ситуацію успіху на заняттях.

Професійна компетентність педагога – інтегроване поняття, яке включає:

- світоглядні позиції особистості;
- глибоку обізнаність і практичні уміння в обраній галузі діяльності;
- розвинені професійно-значущі якості, побудований на цьому фундаменті авторитет.

Акмеологічна модель педагога включає такі *складові*:

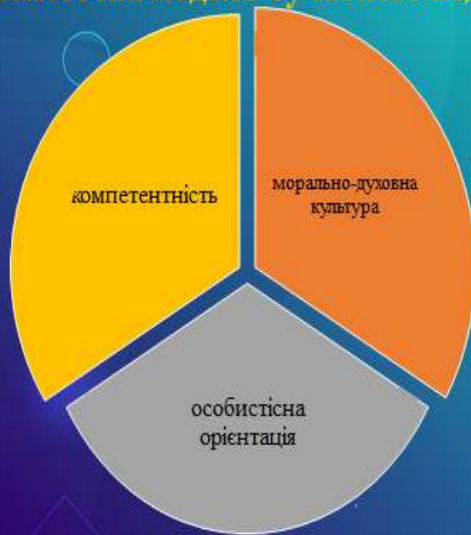
- професійна зрілість;
- особистісна зрілість;
- духовна зрілість
- акмеологічна позиція педагога.

У контексті акмеологічного підходу, спираючись на професійну компетентність як необхідну складову професіоналізму педагога, вирізняють різні підходи до структури моделі педагога.

Акмеологічна модель педагога містить такі **компоненти**:

- компетентність;
- особистісна орієнтація;
- морально-духовна культура.

Акмеологічна модель сучасного педагога

Професійність педагога потребує компетентності як сукупності знань і вмінь з певної галузі та педагогічної майстерності.

I – компетентність:

- ✓ психолого-педагогічні й соціальні знання;
- ✓ теоретико-практичні й методичні знання;
- ✓ педагогічні вміння;
- ✓ педагогічні здібності.

Особистісна орієнтація представлена як усвідомлення власної значущості педагога.

II – особистісна орієнтація:

- ✓ самореалізація в контексті «Я-компетенція»;
- ✓ у динаміці від «Я-реальний» до «Я-перспективний» (ідеальний).

Окремо слід звернути увагу на морально-духовну складову, де педагогічна мораль ґрунтується на змісті загальної моралі (інтелігентність, порядність, чесність, гідність, працьовитість, самовідданість, толерантність, педагогічна тактовність).

III – морально-духовна культура:

- ✓ моральна свідомість;
- ✓ моральна діяльність;
- ✓ моральні стосунки.

На основі моделі педагога-акмеолога сформовано *напрями* підвищення власної професійної компетентності:

1. Постійно підіймати власний рівень рефлексії, запитуючи себе в контексті виконання педагогічної діяльності: навіщо? що саме? чому так? що необхідно робити? як це роблять інші? які є рекомендації з цього приводу? як можна оцінити мою педагогічну діяльність? що мені особисто необхідно зробити для підвищення рівня педагогічної майстерності?
2. Удосконалювати педагогічну майстерність, підвищувати рівень професійної компетентності через систему методичної роботи освітнього закладу, який повинен базуватися на індивідуальному

підході, гнучке використання різних форм і методів роботи з педагогами.

3. Займатися самоосвітою – необхідною власною цілеспрямованою пізнавальною діяльністю.

Самоосвіта педагога – умова його успішної професійної діяльності, основними мотивами якої є:

- щоденна робота з інформацією;
- бажання творчості;
- стрімкий ріст сучасної науки, особливо психології та педагогіки;
- зміни, які відбуваються в житті суспільства;
- конкуренція;
- суспільна думка;
- матеріальне стимулювання;
- інтерес – вчитися просто дуже цікаво.

Умови здійснення самоосвіти:

- ✓ здійснюється добровільно;
- ✓ свідомо;
- ✓ планується, керується та контролюється самою людиною

4. Постійно відстежувати результати своєї роботи, користуючись напрацьованою системою самомоніторингу.

Таким чином, *професіоналізм педагогічної діяльності* – це мистецтво педагога формувати в собі готовність до ефективного розв’язання завдань у практичній професійній діяльності засобами своєї спеціальності у чітко визначений період діяльності освітнього процесу.

Професіоналізм педагога – складне динамічне явище, зумовлене багатьма чинниками, зокрема і моделлю педагога.

Базовий критерій професіоналізму педагогічної діяльності, який визначається здатністю педагога творчо використовувати отримані знання, вміння і навички для розв’язання фахових і

особистісних завдань, слугує основою акмеологічної моделі сучасного педагога.

2.5. Якості педагога-акмеолога

Саме акмеологічний підхід в якості мети освіти пропонує цілісний розвиток людини і в якості найвищої цінності розглядає індивідуальність.

Індивідуальність – вищий рівень цілісного розвитку особистості, його акме. Вища точка розвитку досягається на перехресті гетерогенних процесів, коли з'являються нові структурно-функціональні інтерактивні утворення, які забезпечують вищі форми поведінки та діяльності людини, в тому числі й в екстремальних ситуаціях.

Сучасному освітньому процесу потрібний новий тип педагога: педагог-акмеолог, якому властиві такі **якості**:

- *це спеціаліст з питань розвитку дитини з відповідного предмету навчання, який володіє корекційно-розвиваючими технологіями і технологіями розвитку обдарованості та творчості (науковими технологіями);*
- *методологічна культура педагога, його методологічна компетентність в контексті сучасної філософії освіти, здібність здійснювати не тільки традиційне інформаційне накопичення знань, а й методологічно-орієнтовану освіту, яка необхідна людині у професійній діяльності, в умовах постійного зростання вагомості інформації;*
- *нове професійне мислення педагога, яке складається не тільки з предметних установок, але й мотиваційно-ціннісних орієнтацій, відображаючи нові парадигми освіти, нове ціннісне усвідомлення педагога щодо свого духовного розвитку;*
- *науково-педагогічна компетентність педагога, яка забезпечує професійність його діяльності; включаючи нові види професійної*

грамотності: методологічну, предметно-розвивальну, психологічну, валеологічну, акмеологічну.

• *нові професійні і особистісно значущі якості*, які забезпечують творчу самореалізацію індивідуальності педагога:

а) духовна зрілість як високий рівень духовного розвитку особистості, його сила духу і моральність, як мудрість життя, осмислення необхідності жити і працювати на совість, творити добро, нести любов людям;

б) особистісна зрілість як самостійність і відповідальність за прийняті життєві та професійні рішення, за їх вибір і прогнозування результатів;

в) професійна зрілість як готовність до інноваційної професійно - педагогічної діяльності (компетентність, спрямованість, педагогічна майстерність тощо);

г) акмеологічна позиція педагога як похідна його професійного, особистісного і духовного розвитку.

Акмеологічна позиція – це інтегрований показник якостей педагога, результату його самовдосконалення і саморозвитку.

Акмеологічний підхід до якості педагога з позиції нових методологічних категорій (акме, акмеограма, саморозвиток і ін.) дозволяє по-новому підійти до аналізу і проєктуванню педагогічної реальності в сучасній освіті, керувати якістю освіти в контексті акмеологічної парадигми.

Вихованці на перші місця ставлять гуманістичні якості педагога:

1. місце – порядність, справедливість;
2. місце – гуманізм, доброта;
3. місце – інтелектуальний розвиток;
4. місце – креативність, здібність до творчості;
5. місце – урівноваженість, організованість.

2.6. Акмеологічна компетентність педагога

Масштабні завдання реформування освіти зумовлюють потребу в педагогах, здатних працювати в нових умовах – які мають творче мислення, володіють інноваційною культурою, є суб'єктами особистісного і професійного зростання, уміють досягати нової педагогічної мети. Педагогічна креативність є системотворчим чинником професійної компетентності педагога, оскільки роль педагога полягає не лише в тому, щоб забезпечити трансляцію знань, але й бути носієм культури і вселюдських цінностей, ідеї державотворення і демократичних змін.

Компетентність – здатність успішно задовольняти індивідуальні та соціальні потреби і виконувати поставлені завдання. Кожна компетентність побудована на комбінації взаємовідповідних пізнавальних ставлень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань і вмінь, всього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Компетентність – здатність успішно відповідати вимогам або виконувати завдання (діяльність), що складається з когнітивних та не когнітивних компонентів.

Компетентність педагога фіксує суспільно визнаний комплекс певного рівня знань, умінь, навичок, ставлень, завдяки яким педагог здатний здійснювати складні поліфункціональні, полі предметні, культуро-доцільні види діяльності.

Компетенція – нормативно-закріплене коло професійних повноважень.

Акмеологічна компетентність включає знання, вміння, якості особистості, а саме:

➤ акмеологічні знання, тобто обізнаність, поінформованість проте, які досягнення можливі у сфері психічного, професійного розвитку, їх рівні, варіанти;

- акмеологічні уміння – прийоми, способи, технології досягнень у сфері психічного розвитку та професійній сфері, прийоми розрізнення, оцінювання різних видів акме;
- акмеологічні якості особистості, які забезпечують рух людини до намічених досягнень; до цих особистих якостей ми відносимо перш за все акме-мотивацію та акме-здібності.

Акме-мотивація – це спрямованість достатньо зрілої особистості на розв’язання акмеологічних задач психічного й професійного розвитку, а також на забезпечення його поступового характеру.

Акме-здібності – це індивідуально-психологічні властивості особистості, які забезпечують підтримку поступального висхідного вектора психічного та професійного розвитку, включають здатність будувати варіанти акмеограм свого розвитку, обирати та реалізувати прийоми та технології переходу з одного рівня професіоналізму на інший, більш високий рівень, здатність долати перепони на шляху досягнення акме.

Професійна акмеологічна компетентність педагога – основа його майстерності, яка формується завдяки практичному досвіду, особливо передовому (новаторському). Нині одним з принципів аспектів педагогічної діяльності є розвиток професійно значущих якостей, які змінюються та стають мобільними, оперативними, адаптованими тощо.

Професійна акмеологічна компетентність педагога має три складові:

- *когнітивна складова* (наявність системи педагогічних і спеціальних предметних знань);
- *операціонально-технологічна складова* (володіння методами, технологіями, способами педагогічної взаємодії, методами навчання даного предмета);
- *особистісна складова* (етичні й соціальні позиції й установки, риси особистості спеціаліста).

Структурі професійної компетентності акмеолога властиві такі **компоненти**:

- *Спеціальний* – володіння власне професійною діяльністю на досить високому рівні, здатність проєктувати свій подальший професійний розвиток.
- *Соціальний* – володіння спільною (груповою, кооперативною) професійною діяльністю, співробітництвом, а також прийнятими в даній професії прийомами професійного спілкування, соціальна відповідальність за результати своєї професійної праці.
- *Особистісний* – володіння прийомами особистісного самовираження та саморозвитку засобами протистояння професійним деформаціям особистості;
- *Індивідуальний* – володіння прийомами самореалізації та розвитку індивідуальності у межах професії, готовність до професійного зростання, вміння раціонально організувати свою працю без перевантажень.

Структуру професійної компетентності педагога на основі діяльнісного підходу становлять такі основні компоненти:

- спеціальний;
- соціальний;
- особистісно-індивідуальний.

У свою чергу, спеціальний компонент поєднує *науково-теоретичну, методичну та психологічну* складові.

Науково-теоретична складова компетентності охоплює обізнаність у галузі навчального предмета, що вивчається.

Методична складова компетентності передбачає певний рівень майстерності у галузі засобів формування знань, умінь, навичок, ставлень і ціннісних орієнтацій дітей.

Психологічна складова компетентності включає *диференційно-психологічний* компонент у галузі обізнаності з мотивів, здібностей,

спрямованості дітей; рефлексію педагогічної діяльності або аутопсихологічний компонент.

Основні компетентності педагога-акмеолога:

- уміння працювати у команді;
- креативність;
- толерантність;
- інформаційна культура;
- самодіяльність;
- самоідентифікація.

2.7. Рівні сформованості педагогічної компетентності

Професійна компетентність педагога – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат.

На перший план висуваються внутрішні фактори педагога: особистісні якості, тобто структура особистісних здібностей та рис характеру, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності.

Професійна компетентність – це базова характеристика діяльності спеціаліста; вона включає як змістовий (знання), так і процесуальний (уміння) компоненти і має головні суттєві ознаки, а саме:

- мобільність знань;
- гнучкість методів професійної діяльності;
- критичність мислення.

Професійно-педагогічна компетентність педагога є складною багаторівневою стійкою структурою його психічних рис, що формується внаслідок інтеграції досвіду, теоретичних знань,

практичних умінь, значущих для педагога особистісних якостей і має окреслені суттєві ознаки:

- мобільність;
- гнучкість;
- критичність мислення.

Ці зрушення встановлюють нові вимоги до трудової діяльності наших співгромадян: якості їх професійної підготовки й професійної компетенції, рівня соціально-професійної мобільності, конкурентоздатності на ринку праці та в різних сферах виробничої діяльності.

Рівні сформованості педагогічної компетентності:

➤ *Низький.* Не вміє пристосовувати виклад навчального матеріалу до особливостей аудиторії. Мету занять визначає стихійно, без урахування підготовленості дітей. Навчально-методичну літературу використовує мінімально. Переважають традиційні методи одностороннього пояснення, діти пасивно сприймають інформацію. Елементи організаційної структури заняття не обґрунтовані, не чіткі.

➤ *Середній.* Володіє стратегією навчання дітей за розділами програми. Мета і завдання діяльності обґрунтовані. Переважають традиційні методи і прийоми навчально-пізнавальної діяльності. Активізація діяльності дітей здійснюється без глибокого дидактичного обґрунтування.

➤ *Достатній.* Володіє стратегією компетентнісного підходу. Мета заняття формулюється у діяльнісній формі. Чітко визначає етапи заняття, форми і методи навчально-пізнавальної діяльності відповідно до етапів. Зміст, методи, прийоми та технології навчання відповідають меті та змісту заняття. Вміло використовує різні моделі (пасивна, активна, інтерактивна) навчання. Може формувати предметну компетентність. Використовує діяльнісний, диференційований та особистісно орієнтований підхід. На достатньому рівні педагог

володіє базовими основами педагогічної діяльності, необхідною та достатньою системою професійно важливих знань, умінь та навичок, уміє їх застосовувати в освітньому процесі; має достатню потребу в самовдосконаленні та самоосвіті; бере участь у різних формах, володіє методикою науково-методичної роботи; позитивно сприймає інноваційні освітні тенденції.

➤ *Високий.* Володіє стратегією компетентнісного підходу. Мета заняття формулюється у діяльнісній формі. Чітко визначає етапи заняття, форми і методи навчально-пізнавальної діяльності відповідно до етапів. Зміст, методи, прийоми та технології навчання відповідають меті та змісту заняття. Вміло використовує різні моделі (пасивна, активна, інтерактивна) навчання. Може засобами навчального предмета формувати у дітей ключові, загально предметні та предметні компетентності. Використовує діяльнісний, диференційований та особистісно орієнтований підхід.

Високий рівень характеризується:

- усвідомленим та творчим ставленням педагога до педагогічної діяльності;
- стійким бажанням реалізуватися у педагогічній діяльності;
- наявністю ґрунтовних фахових знань, знань умінь і навичок з педагогіки;
- постійним прагненням до професійного розвитку та самовдосконалення, самоосвіти;
- потребою брати участь і реалізовуватися у різних формах і методах науково-методичної роботи;
- умінням обирати пріоритети;
- умінням динамічно і творчо опановувати новітні освітні тенденції

Рівні сформованості педагогічної компетентності дають змогу сформувати критеріально-рівневу шкалу, яка є необхідною у діагностуванні рівневих змін у формуванні педагогічної компетентності.

3. АКМЕОЛОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

3.1. Акмеологічна технологія: поняття, мета, структура

В умовах євроінтеграції освіти пріоритетним завданням є підготовка фахівців нової генерації, здатних самореалізуватися в нових умовах, підвищення їх професійної зрілості, використання освітніх технологій, зорієнтованих на вияв творчих можливостей, формування готовності до вільного прояву професійних знань та здібностей.

Акмеологічні методи і перш за все акмеологічна діагностика, експертиза, акмеологічний опис і акмеограма дають хороше уявлення про стартові можливості і потенціал суб'єкту, який націлений на досягнення високого професіоналізму особистості та діяльності. Потім відбувається виявлення того, яким чином чи з допомогою яких методів здійснювати прогресивний особистісно професійний розвиток до рівня високого професіоналізму. Концептуально ці методи і способи називаються акмеологічною технологією.

Суть акмеологічної технології науковці визначають на основі ключового поняття «акме» (вершина зрілості).

«Акме» є основним поняттям в акмеології. У широкому розумінні «акме» розглядається як ступінь зрілості, що характеризується фізичною, особистісною та суб'єктивною зрілістю людини. У вузькому розумінні під «акме» розуміють пік розвитку, максимальний прояв особистісного ресурсу людини, поведінка якої характеризується вчинками, значущими не тільки для її життєдіяльності, але й для всього суспільства.

Акме – це багатовимірний стан людини, який, хоча і охоплює значний етап її життя і завжди показує, наскільки вона відбулася як громадянин, як фахівець-трудівник, як особистість,

він, разом з тим, ніколи не є статичним і відзначається варіативністю і мінливістю.

«Акме» також постає у вигляді сутності, під якою розуміється внутрішнє, загальне, відносно стійке, підґрунтя явищ, що характеризується основною вершинною ознакою. Останнє проявляється у таких *властивостях акме*:

- ✓ вищий ступінь будь-чого;
- ✓ вищий ступінь розвитку;
- ✓ вершина, квітуча сила, досконалість;
- ✓ вершина, як зрілість усього;
- ✓ вершина досконалості у людині;
- ✓ вершина, розквіт здібностей людини;
- ✓ вершина як фізична, особистісна і суб'єктивна зрілість людини;
- ✓ вершина у професійній діяльності;
- ✓ вершина, як реалізація творчих здібностей;
- ✓ вершина досконалості та могутності.

Змістом «акме» є:

- засвоєння загальнолюдських цінностей;
- володіння собою;
- стратегія розвитку життєдіяльності, що передбачає постійний рух до реалізації завдань, корисних всім людям;
- створення людиною власного середовища для саморозвитку;
- самовідданість, уміння мобілізувати себе для подолання труднощів, прогнозування наслідків власних вчинків;
- прагнення до об'єктивності та здатність приймати рішення.

Основними характеристиками акме є:

- інтенсивність життєдіяльності людини;
- пік її розвитку;
- максимальне використання професійних та особистісних ресурсів;
- максимальна змобілізованість;

- актуалізація здібностей;
- задоволення від досягнення вершини розвитку.

Акме в професійному розвитку (професійне акме) – це психічний стан, який означає вищий для даної людини рівень в його професійному розвитку, який є на даному відрізку часу; максимальну змобілізованість, реалізованість всіх професійних здібностей, можливостей і резервів людини на конкретному етапі життя (при відсутності перенапруження і використання всіх можливостей організму). Іншими словами «акме» – це кульмінація, пік в професійному розвитку педагога на певному відрізку життєвого шляху.

Суспільно і об'єктивно значущі професійні акме – це високий рівень професійно-педагогічних досягнень педагога, які є загально визнаними, що значно перевищують нормативний рівень. Такі результати праці означають перехід з рівня професійної майстерності до рівня професійної творчості. Коли педагог виходить за рамки професійного досвіду і включає в професійну діяльність нові завдання, нові прийоми і технології, то він досягає принципово нових професійних результатів, вносить свій індивідуальний творчий вклад в досвід професії.

Суспільно значущі професійні акме для педагога представляють собою визначні досягнення, творчі надбання, інноваційний досвід.

Особистісні, суб'єктивно значущі професійні акме – це досить високий рівень професійних досягнень педагога, які суттєво перевищують попередні результати. Ці результати не є такими важливими для професійного середовища, але усвідомлюються і оцінюються самою людиною як максимально можливий для неї в даний відрізок часу рівень професіоналізму.

Індивідуальні суб'єктивно значимі професійні акме означають мобілізацію зусиль педагога, перемогу над собою, перевищення ним своїх попередніх професійних результатів,

досягнення нового для себе рівня професіоналізму, здатність педагога надати своєму професійному розвиткові висхідний прогресивний характер.

Слово «технологія» грецького походження: *techne* – мистецтво, майстерність; *logos* – наука. У процесуальному розумінні технологія відповідає на конкретне запитання: «Як зробити (з чого і яким способом)?».

З наукової точки, *технологія*:

- ✓ проведення різних операцій, що здійснюються певним способом і в певній послідовності;
- ✓ технологічний процес;
- ✓ сукупність способів і прийомів, що використовуються у будь-якій справі;
- ✓ різні методи, матеріали, словом, все, що бере участь в навчальному процесі та сприяє у роботі.

Акмеологічна технологія – сукупність засобів, спрямованих на розкриття внутрішнього потенціалу особистості розвиток якостей, які сприяють досягненню високого рівня професіоналізму. Технологічний аспект здійснює вплив на уточнення базових акмеологічних категорій.

Акмеологічна технологія відрізняється в першу чергу гуманістичною спрямованістю, тому, що вона призвана допомогти в здійсненні прогресивного розвитку особистості.

В акмеології розроблені та успішно використовуються гуманітарні технології самопізнання, самооцінки, саморозвитку.

Використання акме-технології дозволяє запропонувати механізм проєктування, створення власної професійної й особистісної діяльності, це цілеспрямований процес, завдяки якому педагог усвідомлює чіткі перспективи своєї професійної діяльності, готується до добровільної активності в кар'єрному рості.

Особливості акмеологічної технології обумовлені внутрішньою установкою педагога на розробку та впровадження. Об'єктом технологізації стають особистісні зони розвитку педагога, способи й засоби життєдіяльності, професійного становлення.

Акмеологічна технологія – сукупність засобів, спрямованих на розкриття внутрішнього потенціалу особистості розвиток якостей, які сприяють досягненню високого рівня професіоналізму.

Технологічний аспект здійснює вплив на уточнення базових акмеологічних категорій. Професійну майстерність можна розглядати як оволодіння комплексом продуктивних психотехнологій і технологій професійної діяльності. Дуже часто акмеологічну технологію ототожнюють з психологічними технологіями, проте вони лише близькі, але зовсім не тотожні. Їх принциповою відмінністю є спрямованість дій. Акмеологічна технологія відрізняється в першу чергу гуманістичною спрямованістю, тому, що вона призвана допомогти в здійсненні прогресивного розвитку особистості, тоді як психологічні впливи по своїй суті є маніпулятивними.

Гуманістична спрямованість акмеологічної технології стала основою для гуманітарно-технологічного розвитку педагога. В акмеології розроблені і успішно використовуються гуманітарні технології самопізнання, самооцінки, саморозвитку.

Акмеологічна технологія є завжди індивідуально спрямованою, вона використовуються для особистісно-професійного розвитку особистості.

Головним методом акмеологічних технологій є акмеологічний вплив.

Акмеологічний вплив – це інтегрований і цілеспрямований вплив, який здійснюється на особу чи групу, і має гуманістичний зміст і спрямований на розвиток особистості або групи. Підвищення рівня саморегуляції в результаті акмеологічного впливу необхідно для того, щоб сформувати у педагога впевненість

в собі, своїх силах, виключити виникнення паніки і песимістичних настроїв, боязні завтрашнього дня, підвищити їх працездатність, стресостійкість, більш повно реалізувати потенціал тобто зробити особистість більш сильною.

Оволодіння акмеологічною технологією актуалізує самоцінність людського життя, сприяє найбільш повному розкриттю фізичної, соціальної та духовної сутності кожного індивіда.

Акмеологічна технологія самопізнання, саморозвитку та самореалізації, за допомогою яких педагог розвивається як суб'єкт професійної діяльності, складають технологічну основу його «Я-концепції».

Реалізація внутрішніх і зовнішніх модальностей «Я-концепції» педагога здійснюється за допомогою саморегуляції, самоствердження. В результаті педагог набуває професійні здібності до самооцінки, самопрограмування, самоорганізації, саморегуляції, самоствердження. Педагогічні здібності розглядаються як реалізовані здібності.

Конкурентоспроможним є той педагог, що має явні переваги в порівнянні з іншими педагогами завдяки своєму особистісному і професійному потенціалу. Він здатний витримати напруження, конкурси, вибори, змінні умови середовища, подолати перешкоди, домогтися успіху в житті, професійній сфері, закріпити цю успішність у свідомості інших педагогів і зробити свої дії певною нормою для інших.

Конкурентоспроможний педагог – це лідер, у якого добре розвинені адаптаційні та професійні здібності. Детермінантами конкурентоспроможності педагога є інтелектуальні, емоційно-вольові, комунікативні переваги і складові його здоров'я.

Структура акмеологічної технології може бути представлена в такий спосіб:

➤ мета та задачі технології;

Де, технологія – сукупність засобів, спрямованих на розкриття внутрішнього потенціалу особистості розвиток якостей, які сприяють досягненню високого рівня професіоналізму.

Мета акмеологічної технології – набуття педагогом досвіду дослідницької роботи в самопізнавальній діяльності; об'єднання професійного розвитку їх інтелектуальних здібностей, дослідницьких умінь і творчого потенціалу й на цій основі формування активної, компонентної, творчої акме-особистість.

- методологічна основа;
- принципи розробки;
- умови технологічного процесу;
- аналіз конкретної ситуації;
- характеристики суб'єкта й об'єкта технології, особливості їхньої взаємодії;
- етапи, прийоми (стратегічні, тактичні) досягнення мети;
- способи прогнозування результатів;
- упровадження.

До акмеологічної можна віднести такі технології:

- технологія психоконсультації;
- тренінгова технологія;
- технологія особистісно зорієнтованого навчання;
- метод проєктів.

Технологія психоконсультації – це спеціальні прийоми, які використовуються для виконання тих чи інших процедур на кожному з етапів консультації.

Тренінгова технологія – здобуття та засвоєння знань, формування і розвиток умінь, навичок, важливих якостей, ціннісних орієнтацій, компетентностей тощо.

Технологією особистісно зорієнтованого навчання передбачається поєднання навчання і вчення. Зміст, методи та прийоми цієї технології спрямовані на формування особистісно значущих

способів пізнання шляхом організації цілісної пізнавальної діяльності педагога.

Особистісно орієнтоване навчання – це навчання, центром якого є особистість педагога, його самотність, самостійність: суб'єктивний досвід кожного спочатку розкривається, а потім узгоджується зі змістом освітнього процесу.

Метод проєктів – педагогічна технологія, зорієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування і набуття нових (часто шляхом самоосвіти). Активне включення педагога у зміст тих або інших проєктів дає можливість засвоїти нові способи людської діяльності в соціокультурному середовищі.

3.2. Засоби та принципи акмеологічної технології

Головним завданням в освітньому процесі стала підготовка компетентних людей – таких людей, які були б здатні застосувати свої знання в умовах, що змінюються, і чия основна компетенція полягає в умінні включатися в постійне самонавчання протягом усього життя та володіти акмеологічною технологією.

Така технологія передбачає використання певного алгоритму дій.

Алгоритм дій:

1. Знання подаються не в готовому вигляді, а як проблемна ситуація через усвідомлення обмеженості своїх знань і розуміння навчального завдання.
2. Під час узагальнення знань дається можливість зробити свідомий вибір і змоделювати поведінку в нестандартних життєвих ситуаціях.
3. Від «ізолюваного» вивчення системи наукових понять переходити до включення у контекст розв'язання навчальних завдань, значущих для орієнтації в життєвих ситуаціях.

4. Від індивідуальної форми засвоєння знань переходити до колективно розподіленої, роботи в команді, з поступовим виходом на самостійну навчальну діяльність з елементами самоосвіти та самовиховання.

Аутопрофесійна акмеологічна компетентність педагога освітнього закладу – головний когнітивний компонент підсистем професіоналізму та діяльності, сфера професійного інтересу, постійно розширювана система знань, які дають можливість виконувати професійну діяльність з високою продуктивністю.

Алгоритм формування аутопрофесійної компетентності передбачає послідовну реалізацію таких стадій:

- актуалізація особистісно-професійних проблем;
- формування суб'єкта само перетворювальної діяльності;
- завдання орієнтовної основи само перетворювальних дій;
- формування операційно технологічної складової само перетворювальної діяльності;
- перехід від зовнішніх (матеріалізованих) до внутрішніх (психологічних) дій.

Аутопрофесійну компетентність можна оцінювати за такими показниками:

- поведінкова гнучкість;
- інтелектуальна гнучкість;
- адаптаційність;
- здатність до самоуправління (власним розвитком, емоційними станами);
- високий рівень мотивованості не лише на результат, але й на процес самовдосконалення та самореалізацію;
- адекватність самооцінки;
- самоідентифікація себе у професії;
- креативність.

Акмеологічна технологія – сукупність засобів та прийомів, спрямованих на розкриття внутрішнього потенціалу особистості розвиток якостей, які сприяють досягненню високого рівня професіоналізму.

Головним методом акмеологічної технології є акмеологічний вплив, який буде ефективним завдяки використанню акмеологічних засобів та прийомів.

Акмеологічні засоби:

- *Прийоми створення ситуації успіху;*

Прийом створення ситуації успіху допомагає долати труднощі, включає створення різноманітних видів радості, використання прийомів, за допомогою яких розгортається робота з різними категоріями педагогів.

- *Прийоми активізації пізнавальної діяльності;*

Прийом активізації пізнавальної діяльності – це підвищення рівня усвідомленого пізнання об'єктивно-реальних закономірностей у процесі навчання. Цей прийом ґрунтується на трьох рівнях: рівень розуміння, рівень логічного мислення і рівень творчого мислення.

- *Стратегії творчого пошуку.*

Стратегії творчого пошуку передбачає пошук і знаходження нового, це створення нових оригінальних підходів, окремих прийомів, що переростають у педагогічний досвід.

Для активізації пізнавальної діяльності важливо використовувати такі **прийоми**:

1. *дидактичний прийом;*

Дидактичний прийом складається з окремих елементів, які у своїй сукупності допомагають вирішенню пізнавальних завдань і характеризують діяльність педагога.

2. *прийом естетичного стимулювання;*

Прийом естетичного виховання, як і методи будь-якого виховання – це сукупність прийомів, шляхів та засобів для найкращого і

найповнішого досягнення поставленої мети, що представляє систему заходів, спрямованих на вироблення і вдосконалення здатності естетично сприймати, правильно розуміти, оцінювати і створювати прекрасне та високе у житті.

Приєм естетичного стимулювання доповнює зміст освітнього процесу педагога естетично значущою інформацією. Зацікавлює педагогів шляхом демонстрації фрагментів фільмів, відеокліпів, соціальних роликів, створюючи таким чином ситуацію емоційного переживання.

3. *приєм дослідження;*

Приєм дослідження – це свідомий цілеспрямований пошук напрямів удосконалення педагога з використанням певного наукового апарату, наукових методів і прийомів. Приєм дослідження передбачає формування нових знань та висновків на основі проведених педагогічних експериментів, аналізу дібраних прикладів, розв'язання пізнавальних задач.

4. *приєм актуальності;*

Приєм актуальності – це важлива частина всієї системи підготовки педагога до підвищення педагогічної діяльності, який розкриває *актуальні* проблеми педагогіки та проблеми сучасного освітнього процесу, досягнення світової педагогічної науки та передового педагогічного досвіду, узагальнення накопичених педагогічних знань.

5. *приєм «інформаційна палітра»;*

Приєм «інформаційна палітра» – це доповнення освітнього матеріалу педагога цікавими відомостями, фактами та історичними даними.

6. *приєм «зв'язок поколінь».*

Приєм «зв'язок поколінь» передбачає мотивацію освітньої діяльності педагога шляхом використання висловів відомих особистостей, афоризмів, прислів'їв та приказок.

Прийоми створення ситуації успіху:

- «Вибух емоцій»;
- «Повір у себе»;
- «Навіювання»;
- «Особисте відкриття»;
- «Почую кожного»;
- «Констатація успіху».

Отже, акмеологічна технологія є найбільш продуктивною для професіогенезу педагогів у системі післядипломної освіти, що дозволяє створити мережевий диференційований акмеологічний освітній простір з ознаками неперервності, векторності, цілісності, акме-синергетичності, інтерактивності, множинності освітніх траєкторій, інноваційності й адресної спрямованості сервісних послуг, в якому гармонізується стан суб'єкта, спрямовуються в конструктивне русло взаємовідносини з соціальним середовищем, збільшуються можливості включення до процесу професійного розвитку з максимальною самореалізацією і саморозвитком, підвищується виявлення цілеспрямованої творчої активності й професійної ініціативи.

3.3. Перевага акмеологічної технології

До сучасних освітніх технологій відносять акмеологічну технологію, що спрямована на саморозвиток особистості. Акмеологічна технологія допомагає кожній людині навчитися перетворювати власні особистісні й діяльнісні ресурси на засіб оптимізації саморозвитку та самозмін.

Акмеологічна технологія спрямована на формування мотивації до самоствердження, пізнання себе, свого внутрішнього світу, усвідомлення себе частинкою соціуму.

Кінцевим результатом використання акмеологічної технології є стійка здатність до самостійного вибору, самовдосконалення, самореалізації в мінливих соціальних умовах.

Отже, акмеологічна технологія має такі **переваги використання**:

- формує уміння самостійно самонавчатися;
- сприяє пізнавальній активності, ініціативі;
- програмує індивідуальний підхід до успішної праці;
- запобігає перенавантаженню;
- сприяє успіху, творчості.

Шлях до успіху! Будьте готові підніматись з вершини на вершину. Постійно нагадуйте собі, що «життя – це процес, де роблять два кроки вперед і крок назад». Спокійно, впевнено і без зайвих емоцій ставтеся до короточасних коливань розміру вашого стану. Коли у вас є ясна мета і плани, над виконанням яких ви працюєте щодня, то загальна лінія розвитку вашого життя буде мати з роками тенденцію просування лише вперед і вгору.

Шлях до успіху!

Будьте готові підніматись з вершини на вершину. Постійно нагадуйте собі, що «життя – це процес, де роблять два кроки вперед і крок назад». Спокійно, впевнено і без зайвих емоцій ставтеся до короточасних коливань розміру вашого стану. Коли у вас є ясна мета і плани, над виконанням яких ви працюєте щодня, то загальна лінія розвитку вашого життя буде мати з роками тенденцію просування лише вперед і вгору.

Наша адреса:

84100 Донецька область

м. Слов'янськ,

вул. Центральна (К. Маркса), 41

Наш сайт:

<https://donopdut.org.ua>

Наша електронна скринька:

donopdut@ukr.net